

Отримано: 18 червня 2016 р.

Прорецензовано: 24 червня 2016 р.

Прийнято до друку: 09 серпня 2016 р.

Борейко В. І. Інвестиційні переваги економіки України / В. І. Борейко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НУ«ОА», вересень 2016. – № 2(30). – С. 9–13.

УДК 658.152: 336.43

JEL Classification: E220

Борейко Володимир Іванович,

доктор економічних наук, доцент, проректор з наукової роботи

Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано необхідність залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України. Розкрито інвестиційні переваги національної економіки, які містять: дешеві високопродуктивні земельні ресурси, значні запаси мінеральних, водних та лісових ресурсів, наявність наукових установ, які мають досвід розробки та освоєння високих технологій у різних галузях, близькість азіатських та африканських ринків збуту готової продукції, розвинуту транспортну інфраструктуру, високий кваліфікаційний рівень та дешевизну робочих кадрів. Запропоновано заходи для залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України.

Ключові слова: економіка України, інвестиції, земельні ресурси, наукові установи, робоча сила, ринки збуту.

Борейко Владимир Иванович,

доктор экономических наук, доцент, проректор по научной работе

Международного экономико-гуманитарного университета имени академика Степана Демьянчука

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРЕИМУЩЕСТВА ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

В статье обоснована необходимость привлечения дополнительных инвестиционных ресурсов в экономику Украины. Раскрыты инвестиционные преимущества национальной экономики, включающие: дешевые высокопроизводительные земельные ресурсы, значительные запасы минеральных, водных и лесных ресурсов, наличие научных учреждений, имеющих опыт разработки и освоения высоких технологий в различных отраслях, близость азиатских и африканских рынков сбыта готовой продукции, развитую транспортную инфраструктуру, высокий квалификационный уровень и дешевизну рабочих кадров. Предложены меры для привлечения дополнительных инвестиционных ресурсов в экономику Украины.

Ключевые слова: экономика Украины, инвестиции, земельные ресурсы, научные учреждения, рабочая сила, рынки сбыта.

Volodymyr Boreiko,

Doctor of Economics, Associate Professor, Vice-rector in science work

of International Economics and Humanitarian University named academician Stepan Demianchuk

INVESTMENT ADVANTAGES OF UKRAINE ECONOMY

In the article substantiates the necessity of attracting additional investment resources to the economy of Ukraine. Reveals the investment benefits the national economy, including: cheap fertile land, significant reserves of mineral, water and forest resources, availability of research institutions with experience design and development of high technologies in various fields, proximity of the Asian and African markets of finished products, a developed transport infrastructure, high level of qualification and a low cost of the workforce. Proposed the measures to attract additional investment resources to the economy of Ukraine.

Keywords: Ukraine's economy, investment, land resources, academic institutions, labor, markets.

Постановка проблеми. Нинішня складна ситуація в економіці України, яка після тривалої кризи починає поступово долати наслідки рецесії, вимагає залучення додаткових інвестиційних ресурсів. Проте зарубіжні та вітчизняні компанії з опаскою вкладають свої кошти в національну економіку. Це зумовлено нестабільною соціально-політичною та фінансово-економічною ситуацією в країні, окупацією Російською Федерацією Криму, ведення нею бойових дій на сході України, корупцією у вітчизняних адміністративних та правоохоронних органах, а також низькою купівельною спроможністю населення. Однак, українська економіка має певні переваги порівняно з економіками інших країн, які необхідно ефективно пропагувати для створення сприятливого клімату для потенційних інвесторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливість зазначеної проблеми привернула до себе увагу відомих вітчизняних учених, серед яких слід виділити роботи: О. І. Амоші, В. М. Гейця,

А. А. Гриценка, В. П. Кузьменка, Е. М. Лібанової, В. Є. Новицького, М. А. Павловського, В. П. Семиноженка, В. А. Ткаченка, А. С. Філіпенка, А. А. Чухна, Е. Г. Яковенка, у яких автори обґрунтовують, що для забезпечення успішного розвитку національної економіки держава повинна створити сприятливе середовище для залучення інвестицій.

Однак ті переваги, якими володіє Україна порівняно з іншими країнами, для залучення інвестицій у національну економіку в наукових публікаціях висвітлено недостатньо. Зазначене визначило актуальність нашого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є дослідження інвестиційних переваг економіки України, якими вона може скористатися для створення свого позитивного іміджу та залучення додаткових інвестицій.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційні ресурси є важливим чинником, який сприяє успішному розвитку економіки країни. Особливо додаткові інвестиції необхідні країні для подолання наслідків кризи, адже попередня рецесія звела до мінімуму оборотні засоби, якими володіли підприємства, і в остатніх немає достатньо фінансових ресурсів для закупівлі обладнання, освоєння нових технологій та нарощування виробництва продукції.

У такій ситуації впродовж тривалого періоду знаходиться економіка України. Тому, серед проблем, які гальмують економічну динаміку в Україні, чільне місце належить обмеженості ресурсів. Так, експерти називають цифру у 100 млрд дол. як таку, що характеризує технологічну потребу вітчизняної економіки в додаткових коштах та інвестиціях в основний капітал [1, с. 23].

На думку В. Кудряшова: «Для формування господарського комплексу, який буде здатний наблизитися до рівня розвинутих країн, Україна потребує значного збільшення обсягу інвестицій та забезпечення їх раціональної структури. За оцінками експертів світового банку, сума тільки державних капітальних вкладень, необхідних для розвитку економіки України протягом наступних десяти років, має досягти значних обсягів» [2, с. 23].

Проте, як зазначають С. Рибак та Л. Лазебник, «Держава не може і не повинна брати на себе завдання забезпечення економічного зростання тільки на основі державних інвестицій, але вона здатна в потенціалі можливостей позитивно змінювати структуру інвестиційного попиту та інвестиційної пропозиції за рахунок фінансових ресурсів. Державні фінансові новації, націлені на мобілізацію ресурсів та їх наступне використання на інвестиційні потреби, можуть стати важливим фактором економічного зростання. Інакше кажучи, держава може сприяти розширенню ресурсної бази не тільки прямо, здійснюючи інвестиції в певні галузі за рахунок бюджетних коштів, але й непрямо, забезпечуючи нормальний міжгалузевий перелив інвестиційних ресурсів» [1, с. 27].

На нашу думку, ключовим завданням держави в ринковій економіці є не забезпечення підприємств власними інвестиційними ресурсами, яких у неї обмаль, а створення сприятливого інвестиційного клімату. Однак для України, яка змушена чинити опір зовнішній військовій агресії та боротися з внутрішньою корупцією, зробити це досить склад. Тому, на противагу факторам, які відштовхують потенційних інвесторів, наші країні необхідно показати свої переваги, до яких можна віднести: дешеві високопродуктивні земельні ресурси, високий кваліфікаційний рівень та дешевизну робочих кадрів, розвинуту транспортну інфраструктуру, близькість азіатських та африканських ринків збуту готової продукції, наявність наукових установ, які мають досвід розробки та освоєння високих технологій у різних галузях, значні запаси мінеральних, водних та лісових ресурсів.

Відомо, що Україна володіє найбагатшими у світі чорноземами. Однак за ціною вони поступаються вартості сільськогосподарських земельних ресурсів в інших країнах. Так, за підрахунками експертів проекту «Підтримка реформ у сільському господарстві та земельних відносинах в Україні» після зняття мораторію середня вартість сільськогосподарських угідь в Україні складатиме 2990 дол. США за 1 га, тоді як у більшості західноєвропейських країн ціни коливаються від 15 до 30 тис. дол. США. При цьому, найвищий розмір орендної плати зафіксований у Данії, Ірландії та Нідерландах – більше 600 дол. США, тоді як в Україні її ставка у 2015 році складала близько 32 дол. США за 1 га [3].

Отже, організувавши виробництво аграрної продукції в Україні, інвестори з північноєвропейських країн могли б тільки на орендній платі зекономити більше 550 дол. США (13800 грн) на кожному гектарі.

За рівнем середньої заробітної плати на одного працюючого Україна займає одне з останніх місць у Європі. Так, якщо у 2013 році середня зарплата в Україні складала 409 дол. США, то у Великій Британії, Німеччині та Франції вона була на рівні 4000 – 4200 дол. США, або в 10 раз більшою, ніж у нашій країні. Ще більшою була в цьому році середня зарплата у Швеції, Бельгії, Нідерландах – близько 4700 дол. США, Данії – 6000 дол. США, Норвегії – 7000 дол. США. Дещо меншою у 2013 році середня зарплата була в Італії – 3200 дол. США та Іспанії – 3000 дол. США, однак, і в цих країнах вона значно перевищувала середню зарплату в Україні [4, с. 565–566].

Таким чином, потенційні інвестори в економіку України із зазначених вище країн мають можливість отримати значну економію коштів, які вони витратять на оплату праці найманих працівників.

Через блокаду транспортних перевезень із боку Росії Україна змушена шукати обхідні маршрути для доставки своїх товарів на азійський континент. Водночас слід зазначити, що територією нашої країни проходять 4 Європейські транспортні коридори: № 3 Брюссель – Ахен – Кельн – Дрезден – Вроцлав – Катовіце – Краків – Львів – Київ; № 5 Венеція – Трієст / Копер – Любляна – Марибор – Будапешт – Ужгород – Львів – Київ; № 7 Дунайський (водний); (Австрія, Угорщина, Югославія, Болгарія, Румунія, Молдова, Україна); № 9 Гельсінкі – Выборг – Санкт-Петербург – Псков – Москва – Калінінград – Київ – Любашівка / Роздільна – Кишинів – Бухарест – Димитровград – Александруполіс [5].

Оскільки ці коридори зв'язують західноєвропейські країни з Україною та проходять у центр і на південь нашої країни, вони створюють гарні можливості для доставки вітчизняних і європейських товарів на азійський та африканський континент. Цьому також сприяє вихід України до Чорного та Азовського морів і наявність у нашій країні розвинутої річкової мережі. За останні роки розвиток південного напрямку доставки товарів до азійських країн набув особливої актуальності через економічні санкції накладені світовим співтовариством на Російську Федерацію за її агресивні дії щодо України.

Важливим чинником, який впливає на економічний розвиток країни, є освітній рівень населення та діяльність наукових установ. Не зважаючи на постійну критику вітчизняної вищої школи, як зазначає В. Онищенко: «Україна не пасе задніх у світі щодо розвитку вищої освіти за формальними показниками (у 2014 р. вона займала 40-ве місце серед 144 країн), кількістю університетів та інших ВНЗ, студентів. На 1 січня 2014 р. у нас було 325 ВНЗ усіх форм власності 3-го та 4-го рівнів акредитації, зокрема державних – 232 (141 університет, 52 академії, 39 інститутів і консерваторій) та інших форм власності – 126 (35 університетів, 9 академій та 82 інститути); чисельність студентів становила 1723,7 тис. осіб (або 80% загальної чисельності студентів) [6, с. 12].

Це дозволяє вітчизняним ВНЗ готувати для галузей національної економіки висококваліфіковані кадри, які здатні забезпечити освоєння новітніх західних технологій та випуск сучасної складної продукції.

Водночас критиці в Україні піддається діяльність наукових установ. Справді, кількість працівників наукових організацій в Україні зменшилася з 293 тис. у 1995 році до 110 тис. у 2014 році [4], але це, передусім, пов'язане з недостатнім державним фінансуванням діяльності наукових установ та низьким рівнем заробітної плати науковців.

Проте, навіть та кількість наукових працівників, які сьогодні працюють у наукових організаціях, їх великий науковий і практичний досвід дозволяють забезпечувати розробку та освоєння новітніх західних технологій. Так, упродовж 2015 р. наукові та науково-технічні роботи в Україні виконувало 978 організацій, 44,3% із яких відносилися до державного сектору економіки, 40,3% – до підприємницького, 15,4% – вищої освіти. Загальна кількість працівників організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи, на кінець 2015 р. становила 101,6 тис. осіб, із яких 53,0% – дослідники, 9,9% – техніки, 18,7% – допоміжний персонал, 18,4% – інші працівники [7].

Поряд із вище зазначеними перевагами національної економіки для потенційних інвесторів, слід відзначити, що Україна багата на лісові ресурси, корисні копалини (вугілля, залізни, алюмінієві, нікелеві, уранові руди) та прісні води, володіє недостатньо використовуваними запасами нафти і газу.

У сукупності зазначені переваги здатні створити сприятливе середовище для залучення додаткових інвестицій у національну економіку. Однак ці переваги необхідно підкріпити діями держави та довести їх до потенційних інвесторів.

З урахуванням наявних переваг України, заходи держави для залучення додаткових інвестицій у національну економіку повинні містити:

- рекламу інвестиційних переваг України в міжнародних засобах масової інформації та проведення тематичних конференцій для зарубіжних бізнесменів;
- передачу потенційним інвесторам у довгострокову оренду земельних, мінеральних, лісових та водних ресурсів за умови організації ними в Україні виробництв продукції з високим ступенем переробки;
- постійне покращення вітчизняної автомобільної та залізничної транспортної мережі, з першочерговим розвитком сполучення між Балтійським та Чорним морями та між Європою і країнами Азії.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що Україна володіє значними перевагами, які можуть сприяти залученню додаткових інвестицій у національну економіку. До них слід віднести: дешеві високопродуктивні земельні ресурси, високий кваліфікаційний рівень та дешевизну робочих кадрів, розвинуту транспортну інфраструктуру, близькість азійських та африканських ринків збуту готової продукції, наявність наукових установ, які мають досвід розробки та освоєння високих технологій у різних галузях, значні запаси мінеральних, водних та лісових ресурсів.

Проте, для залучення додаткових інвестицій, Україні, через рекламу та організацію тематичних конференцій, необхідно постійно доводити ці переваги до відомих потенційних інвесторів. Водночас необхідно створити сприятливе середовище для роботи майбутніх інвесторів, передавши їм у довгострокову оренду земельні, мінеральні, лісові та водні ресурси за умови організації ними в Україні виробництв про-

дукції з високим ступенем переробки. Варто також постійно працювати над покращенням вітчизняної транспортної інфраструктури.

Література:

1. Рибак С. Фінансові аспекти економічного зростання в Україні / С. Рибак, Л. Лазебник // Економіка України. – 2007. – № 3. – С. 22–32.
2. Кудряшов В. П. Державна підтримка економічного зростання в Україні / В. П. Кудряшов // Фінанси України. – 2008. – № 9. – С. 42–53.
3. Експерти підрахували ціну гектара землі в Україні – дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agropolit.com/news/56-eksperti-pidrahuvali-tsinu-gektara-zemli-v-ukrayini--doslidjennya>.
4. Статистичний щорічник України за 2014 рік / Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstst.gov.ua>.
5. Міжнародні транспортні коридори [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_транспортні_коридори.
6. Онищенко В. П. Реалії та можливості економічної стабілізації та розвитку України / В. П. Онищенко // Економіка України. – 2015. – № 7 (644). – С. 4–17.
7. Наукова та науково-технічна діяльність у 2015 році / Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstst.gov.ua>.